

Notitie

IDC Bollen en Vaste planten:
Kansen voor samenwerking met onderwijs

WAGENINGEN UR
For quality of life

Colofon

De notitie 'IDC Bollen en Vaste planten – kansen voor samenwerking met het onderwijs' is een publicatie van onderzoeksthema T&U Methodieken kennisoverdracht (BO-28). Het thema levert bouwstenen aan voor het verbeteren van kennisvalorisatie - tot waarde brengen van kennis - middels integrale kennisketens en een effectieve en efficiënte inzet van kennismiddelen door en voor kennispartners en ondernemers in Greenportregio's. Dit met als doel dat *de keten van kennis naar kunde, naar kassa* structureel wordt.

Het onderliggende project is mogelijk gemaakt door financiering vanuit de topsector tuinbouw en uitgangsmaterialen (T&U). De middelen zijn ingezet als cofinanciering van het project Duurzame Innovatie en Demonstratie Centra, onderdeel Bollen en Vaste Planten, dat mede gefinancierd wordt vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Auteurs

Marijke Dijkshoorn-Dekker, LEI

Gera van Os, PPO

Informatie

Marijke Dijkshoorn-Dekker, marijke.dijkshoorn@wur.nl

Dit rapport is tevens te vinden op internet:

<http://www.kennisonline.wur.nl/BO/BO-28>

© Oktober 2014, Wageningen UR

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding.....	5
2 Drijfveren van onderwijsinstellingen.....	6
3 Bottlenecks	7
4 Kansen.....	8
4.1 Move your skills.....	8
4.2 Generade (CoE Genomics).....	9
4.3 Groen Onderwijscentrum.....	9
5 Tot slot	11

Samenvatting

In opdracht van het Innovatie- en Demonstratie Centrum (IDC) Bollen en Vaste Planten is onderzocht hoe de samenwerking tussen onderwijs het IDC het beste vorm gegeven kan worden. Hiertoe is bij onderwijsinstellingen geïnventariseerd welke behoefte en randvoorwaarden er zijn en voor welke samenwerkingsvorm het meeste draagvlak is. Dit is gebeurd op basis van gesprekken met vijf groene- en grijze onderwijsinstellingen in de Duin- en Bollenstreek.

Alle bezochte scholen hebben aangegeven dat zij grote meerwaarde zien in de samenwerking met het IDC Bollen en Vaste planten rond innovatievraagstukken uit de praktijk. De belangrijkste drijfveren van de scholen hiervoor zijn het prikkelen van het 'nieuwsgierigheidsgen' bij studenten, het opdoen van onderzoeksvaardigheden, interdisciplinaire samenwerking en cross-overs tussen groen-grijs en grijs-groen. Omdat deze aspecten onvoldoende aan de orde zijn in de traditionele stagewerkplaatsen, hebben de scholen behoefte om meer samenwerking te zoeken met andere partijen in de regio. Echter, er is een aantal structurele knelpunten binnen de scholen waardoor een dergelijke samenwerking wordt belemmerd. Sommige scholen zijn erin geslaagd om, met extra subsidie en bijdragen vanuit het bedrijfsleven, een aparte constructie in te richten die speciaal is toegerust voor samenwerking rond innovatievraagstukken. Binnen deze constructies is een aantal van de knelpunten weggenomen door bijvoorbeeld een vast aanspreekpunt/coördinator aan te stellen, een flexibeler inzet van studenten en docenten te faciliteren en een alliantie met een andere school aan te gaan om studenten uit agrarische en niet-agrarische sectoren met elkaar te kunnen combineren. Aanhaken op deze initiatieven vanuit de scholen biedt de beste kansen voor het IDC om te komen tot een duurzame samenwerking met het onderwijs.

Dit project is mogelijk gemaakt door cofinanciering vanuit de Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (T&U), als onderdeel van het onderzoeksthema T&U Methodieken Kennisoverdracht.

1 Inleiding

Nieuwe opvattingen over de rol en betrokkenheid van publieke en private partijen bij het versterken van de agrarische sector leiden tot een andere zienswijze op de inrichting van het kennis- en innovatiesysteem, met meer focus op de kracht van regionale ontwikkeling. Bedrijven in de tuinbouwsector onderscheiden zich al door prestaties in efficiëntie en kwaliteit. De toekomst vraagt echter meer toegevoegde waarde door consument- en markt-gedreven innovaties. Dit vraagt om flexibiliteit van zowel de ondernemer als zijn organisatie. Product- en procesinnovatie blijven belangrijk, maar daar komen organisatie-innovatie en sociale innovatie als nieuwe elementen bij. De verschillende Greenportregio's hebben de gezamenlijke ambitie om hier invulling aan te geven en krachtige regionale kennis- en innovatiesystemen te ontwikkelen.

In de Greenport regio's Westland-Oostland en Duin- en Bollenstreek wil men, ondersteund vanuit de Provincie Zuid Holland, tot een netwerk van een aantal zogenaamde Innovatie- en Demonstratie Centra (IDC) komen. Een IDC is een fysieke locatie, waar ondernemers samen met onderzoek en onderwijs werken aan de toepassing en implementatie van kennis van binnen en buiten de sector. Het IDC wordt geleid door de projectpartners die in staat zijn een brug te slaan naar of tussen ondernemers en andere stakeholders in de tuinbouwsector. Dit zal zowel vraag- en aanbod gestuurd plaatsvinden. Het gaat daarbij om de volgende kernactiviteiten: demonstreren, kennis uitwisselen en kansen signaleren, ondersteuning bij het uitwerken van kansen en het creëren van 'doorbraak-projecten' en communicatie. Ook voor de greenportregio Duin- en Bollenstreek is een IDC opgericht die zich richt op bloembollen en vaste planten. Dit IDC maakt deel uit van een EFRO-project onder aansturing van de Stichting Greenport HortiCampus. Het IDC Bollen en Vaste planten wordt gedragen door negen partners Anthos (belangenbehartiger handelsbedrijven), Bloembollen KeuringsDienst (BKD), NAK-Tuinbouw, Bollenacademie, HobaHo (handelsorganisatie), KAVB (belangenbehartiger teeltbedrijven), KennisCentrum Plantenstoffen, Gemeente Lisse, WUR-PPO) en een aantal andere regionale partijen ter ondersteuning. De ondersteunende partijen onderschrijven de vorming van het IDC, maar dragen niet financieel bij.

Een kernactiviteit binnen het IDC Bollen en Vaste Planten is het versterken van het innovatief gedrag en het kennisniveau van (toekomstige) ondernemers. Tevens richt men zich op het stimuleren van nieuw ondernemerschap en visieontwikkeling ten aanzien van investeren in kennis voor innovatie binnen het bedrijf. De diverse partijen binnen het IDC bewegen zich op verschillende terreinen, zoals handel, teelt, keuring van bloembollen/vaste planten, etc. Voor een betere verankering van het kennisstelsel is een grotere betrokkenheid vanuit het onderwijs nodig op deze kernactiviteit. Dit is voornamelijk een knelpunt in de regio Duin- en Bollenstreek. Onderwijsinstellingen zijn tot nu toe nog onvoldoende betrokken bij de activiteiten van het IDC.

In deze notitie wordt ingegaan op hoe de samenwerking tussen onderwijs het IDC het beste vorm gegeven kan worden op basis van een inventarisatie naar behoefte en randvoorwaarden die onderwijsinstellingen stellen en voor welke vorm het meeste draagvlak is bij de onderwijsinstellingen. Hiertoe zijn we in gesprek gegaan met vijf groene- en grijze onderwijsinstellingen in de Duin- en Bollenstreek:

- Wellantcollege Rijnsburg
- Groen Onderwijs Centrum
- ROC Leiden
- Hoge School Leiden
- CoE Biobased (InHolland)

2 Drijfveren van onderwijsinstellingen

Onderwijsinstellingen werken van oudsher samen met het bedrijfsleven. Vaak gebeurt dit in de vorm van stagewerkplekken. Tegenwoordig zijn de eisen vanuit het bedrijfsleven t.a.v. van nieuw personeel veranderd. Om hieraan tegemoet te komen zijn scholen op zoek naar een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Dit vertaalt zich onder andere in de volgende aspecten die scholen nastreven bij het opdoen van praktijkervaring door studenten:

- Het werken in een authentieke leeromgeving
- Het prikkelen van het 'nieuwsgierigheidsgen'
- Het opdoen van onderzoeksvaardigheden
- Kennisvalorisatie door praktijkonderzoek
- Interdisciplinaire samenwerking, bijvoorbeeld een samenwerking tussen studenten vanuit verschillende studierichting zoals marketing, logistiek, techniek en bedrijfskunde
- Cross-overs tussen groen-grijs en grijs-groen
- Kennisinstroom naar de onderwijsinstelling, actualisatie van de lesstof

Onderwijsinstellingen geven aan dat traditionele stagewerkplekken niet meer toereikend zijn om studenten op hun toekomst voor te bereiden. Zij hebben daarom behoefte aan nieuwe samenwerkingsverbanden waarin studenten kunnen werken aan (innovatie-)vraagstukken samen met onderzoek en ondernemers.

3 Bottlenecks

Over het algemeen zijn onderwijsinstellingen het er over eens dat er een aantal structurele knelpunten te benoemen is dat de samenwerking met andere partijen rond (innovatie)vraagstukken lastig maken.

De volgende knelpunten zijn benoemd:

- De afwezigheid van een duidelijk aanspreekpunt bij de onderwijsinstellingen
- Inflexibele schoolkalender (beperkte stageperiode, verplichte lesroosters en schoolvakanties)
- Beschikbaarheid (geschikte) docenten; vaak is extra geld nodig om docenten vrij te roosteren voor samenwerking met andere partijen rond (innovatie-)vraagstukken
- Beschikbaarheid (geschikte) studenten, deze hangt o.a. af van het totaal aantal beschikbare studenten en hun persoonlijke voorkeur
- Afrekening op competenties en niet op inhoud – de kwaliteit van het geleverde werk (onderzoek) kan niet worden gegarandeerd; het leren doen van onderzoek is een doel op zich voor de school.

In tegenstelling tot de traditionele stagewerkplekken vergt het oppakken van (innovatie)vraagstukken meer flexibiliteit van de onderwijsinstelling. Onderzoeksvraagstukken vereisen meer begeleiding, vallen vaak buiten de gangbare stageperiodes en vergen meer en andere competenties van de docent in vergelijking tot traditionele stagewerkplekken.

4 Kansen

Uit de gesprekken met de verschillende onderwijsinstellingen is een aantal goede kansen naar voren gekomen, waarbij een deel van de bovengenoemde knelpunten is ondervangen. Dit zijn 'Move your skills', 'Generade' en het 'Groen onderwijscentrum'. Deze kansen worden hieronder nader toegelicht.

4.1 Move your skills

Het leerwerkbedrijf Move Your Skills is een samenwerking tussen Rabobank en ROC Leiden. Het Instituut Maatschappelijke Innovatie draagt bij aan opdrachten waarbij studenten uitgedaagd worden om maatschappelijke vraagstukken op te pakken (www.mysleiden.nl).

De Rabobank en ROC Leiden bieden met Move Your Skills excellente studenten een platform en de ruimte om projecten te ontwikkelen. Daarbij krijgen ze input en ondersteuning van professionals en kunnen ze werken binnen verschillende modules, zoals: Media, Lounge, Finance, Hot Shop, My Town en Career.

Binnen Move Your skills wordt een aantal knelpunten voor samenwerking rond (innovatie)vraagstukken ondervangen:

- Loketmanager: Daniëlle Koeman
- Overall aanspreekpunt: Vincent Molkenboer
- Excellente studenten
- Studenten flexibel inzetbaar buiten het reguliere curriculum
- Docenten zijn vrijgesteld voor overleg en begeleiding
- Mogelijkheid tot samenwerking tussen mbo en hbo studenten
- Streven naar cross overs tussen grijs-groene disciplines

ROC Leiden zou in het streven naar cross overs grijs-groen een structurele samenwerking met het IDC Bollen en Vaste planten willen verkennen. Ook bestaat er interesse om het werkveld te verbreden naar de regio's Aalsmeer en Boskoop. Hiervoor kan contact worden opgenomen met Vincent Molkenboer (email: v.molkenboer@rocleiden.nl).

4.2 Generade (CoE Genomics)

In 2014 is het Centre of Expertise Genomics in Leiden van start gegaan (www.generade.nl). Dit is een samenwerkingsverband van Hogeschool Leiden, het Naturalis Biodiversity Center, het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC), Universiteit Leiden en het biotechnologiebedrijf BaseClear.

Dit centrum is mede gefinancierd vanuit het ministerie van OCW met als doel om binnen vier jaar zelfstandig en rendabel te zijn. Generade wil een toekomstbestendige professional opleiden die ingespeeld is op de razendsnelle ontwikkelingen in technologie en deze kan vertalen naar de beroepspraktijk in de life sciences. Generade wil innovatie stimuleren bij het bedrijfsleven in de regio en daarbuiten met toegepast onderzoek op het gebied van genomics, bio-informatica ondersteuning en bij en na scholing voor huidige professionals. Generade wil in het verlengde daarvan ook innovatie in de regio stimuleren d.m.v. start-ups en spin-offs. Generade biedt een ondernemersprogramma voor studenten, onderzoekers en talentvolle ondernemers.

Binnen Generade wordt een aantal knelpunten voor samenwerking rond (innovatie)vraagstukken ondervangen:

- Centraal aanspreekpunt: Helma Kaptein (kaptein@generade.nl)
- Docenten worden vrijgeroosterd voor overleg en begeleiding van studenten
- Cross-over grijs-groen-rood (medisch)

Een bijzonder onderdeel van Generade is het bundelen van onderzoek naar het genoom van tulp. De intentie is om dit te verbreden naar duurzame teelt en veredeling van tulp waarbij de hele keten is betrokken.

Zowel het inzetten van studenten op toegepast onderzoek als het bundelen van onderzoek op het gebied van tulp biedt aansluiting bij het IDC Bollen en Vaste planten. Generade stelt zich open voor samenwerking rond innovatievraagstukken en is op zoek naar mogelijkheden voor excursies, workshops en masterclasses.

4.3 Groen Onderwijscentrum

Het Groen Onderwijscentrum verbindt beroepsopleidingen van de groene mbo en hbo scholen en de bedrijven met elkaar in de Greenport Aalsmeer. Zij ontwikkelt activiteiten om jongeren te interesseren voor een opleiding en carrière in de tuinbouw. Om het onderwijs beter aan te laten sluiten op de wensen uit de praktijk is er nauw contact met het bedrijfsleven. Zo gaan bedrijven uit de tuinbouwsector hoogwaardige stages aanbieden voor groene studenten en gaan studenten en bedrijven samenwerken aan opdrachten uit de praktijk en op termijn worden ook cursussen, stages en trainingen aangeboden voor medewerkers van de tuinbouwbedrijven via het Groen Onderwijscentrum.

Groenonderwijscentrum

GREENPORT Aalsmeer

amsterdam economic board

Het Groen Onderwijscentrum biedt:

- de mogelijkheid voor ondernemers om te innoveren via stages en projecten
- een aantrekkelijk imago van de sector bij studenten en scholieren
- een nieuwe generatie medewerkers met toegepaste kennis
- aantrekkelijk en vernieuwend groen onderwijs op mbo- en hbo-niveau, dat aansluit op de praktijk
- de mogelijkheid tot 'een leven lang leren' door inspirerende cursussen en trainingen

Binnen het Groen Onderwijscentrum wordt een aantal knelpunten voor samenwerking rond (innovatie-)vraagstukken ondervangen:

- Centraal aanspreekpunt: Mariëla van der Meer (mvander.meer@wellant.nl)
- Cross-over groen-grijs

Speerpunt is het opzetten van een goed functionerend systeem om een duurzame samenwerking tussen de partijen tot stand te brengen. Eén van deze partijen is het IDC Bollen en Vaste planten, waarmee onlangs de samenwerking is opgestart rond de organisatie van:

- Thematische masterclasses gericht op de kennisbehoefte bij ondernemers en medewerkers.
- Onderzoeksopdrachten rond innovatievraagstukken die worden opgehaald worden bij ondernemers via het IDC en worden uitgevoerd door studenten (mbo, hbo), bij een praktijkbedrijf, onder begeleiding van een onderzoeker.

5 Tot slot

In deze notitie hebben de bezochte onderwijsinstellingen in de Duin- en Bollenstreek allen aangegeven dat zij grote meerwaarde zien in de samenwerking met het IDC Bollen en Vaste planten, waarin bedrijfsleven en onderzoek werken aan innovatievraagstukken. De belangrijkste drijfveren van de scholen hiervoor zijn het prikkelen van het 'nieuwsgierigheidsgen' bij studenten, het opdoen van onderzoeksvaardigheden, interdisciplinaire samenwerking en cross-overs tussen groen-grijs en grijs-groen. Omdat deze aspecten onvoldoende aan de orde zijn in de traditionele stagewerkplaatsen, hebben de scholen behoefte aan samenwerking met andere partijen in de regio. Echter, er is een aantal structurele knelpunten binnen de scholen waardoor een dergelijke samenwerking wordt belemmerd. Sommige scholen zijn erin geslaagd om, met extra subsidie en bijdragen vanuit het bedrijfsleven, een aparte constructie in te richten die speciaal is toegerust voor samenwerking rond innovatievraagstukken. Binnen deze constructies is een aantal van de knelpunten weggenomen door bijvoorbeeld een vast aanspreekpunt/coördinator aan te stellen, een flexibeler inzet van studenten en docenten te faciliteren en een alliantie met een andere school aan te gaan om studenten uit agrarische en niet-agrarische sectoren met elkaar te kunnen combineren. Aanhaken op deze initiatieven vanuit de scholen biedt de beste kansen voor het IDC om te komen tot een duurzame samenwerking met het onderwijs.

Bovengenoemde resultaten zijn gepresenteerd tijdens de workshop HCA Bollenstreek 2 oktober 2014. De geschetste kansen zullen worden meegenomen binnen het IDC en bij de verdere invulling van de op te zetten HCA voor de Greenport Duin- en Bollenstreek. Andere goede voorbeelden van succesvolle samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven zijn te vinden in het rapport 'Geleerde lessen van kennisstrategieën: een quick scan van kennisinitiatieven voor het bedrijfsleven' (<http://edepot.wur.nl/251621>).

FOKKE & SUKKE GAAT DAT BOVEN HUN VOORSTELLINGSVERMOGEN

